

Borbély László

TIZENKILENCEZER FORINT

(Filmnovella)

Közvetlenül a főcím előtt és ez az idézet olvasható:

„Azért mit lehet fizetni, ahogy az ember él? Azért mit lehet fizetni, amiért él? (Ken Kesey)

Eleinte csak azt a vékony, szaggatott sikolyt halljuk, melyet a kanyarodás előtt fékező villamos okoz. Majd látjuk, ahogy az augusztusi hőségben villamos fordul ki a kocsiszínből, és kerekein lassan gurul az útkereszteződés felé. Elhanyagolt, kiégett fűvű sportpálya mellett halad el. A létesítményhez tartozó, lepusztulásra ítélt épület bejáratánál ácsorgó, kezeslábasba öltözött portás lustán integet a villamos után, figyelni amint a kereszteződéshez ér és befordul. A villamos gyorsít, és nagy lendülettel érkezik az első megállóba. A várakozó utasok nagyon türelmetlenek. A felszállók tolakszanak, hogy leülhessenek. Az izzadságtól átnedvesedett farmeringű, kopasz férfi, Apa különösen nehéz helyzetben van. Sok a csomagja. Szatyrok vannak nála, tapétákat vásárolt valahol a közelben. Apa ötvenhárom éves, kopasz, fülei jókorára megnőttek, fogsora hiányos. Kis túlzással mondhatni, hogy javított volna az ábrázatán, ha az orrát laposra ütik Utolsóként kapaszkodik fel a többiek közé. A kocsi középső részén még van hely, mert mindenki az ajtóknál áll. A villamos ajtaja majdnem rácsukódik Apa egyik szatyrára.

Apa könyökével próbál helyezkedni. Nem sikerül, ráförmel a többiekre.

– Menjenek már beljebb egy kicsit! Majdnem leszakította a karomat az ajtó!

Néhányan belátják, hogy igaza van. Furakodnak a kocsi belseje felé. Megszólal egy borízű hang.

– Kérem a jegyeket, bérleteket ellenőrzésre!

Aki teheti, a hang irányába fordul. Apa megismeri azt a nyugdíjast, akinek viccelődni támadt kedve a tömegben. Szemeivel keresi az idős férfi tekintetét.

– Feri bácsi! Szevasz! Hát te miért nem ülsz?

– Ültem én éppen eleget életemben – válaszol Feri bácsi. – Kérdezd csak meg a bátyádat, Jameszt. Ő majd mesél neked a múltamról. Úgyhogy, most már inkább állok. Hacsak nincsen kifogásod ellene.

– Dehogyan! – röhög Apa.

– Mi van a Jamesszal? Régen láttam!

– Köszöni jól van! Gondolom az Egressy tér környékén csavarog. Meg nem tudnám mondani, hogy mostanság melyik borozó a törzshelye.

– Azt üzenem neki, hogy keressen meg! Átadod?

– Ha egyszer hazajön, akkor igen. Szevasz Feri bácsi! Én leszálok a következő megállónál, ha tudok!

Az utasok látják, amint egy piros Zsiguli sávot vált, a villamos mellé érve gyorsít, mintha az lenne a szándéka, hogy megelőzi a szerelvényt és szabálytalanul, a síneken száguld tovább. A villamos hirtelen fékez.

– Áramot vezessél, ne villamost! – kiabál Apa. – Te állat!

– Nem a vezető tehet róla – jegyzi meg egy tanáros kinézetű nő. – Az a piros autó szabálytalankodott, én láttam.

– Maga ne védje! – förmed rá Apa. – Nem a rokona!

Amikor megérkeznek a következő megállóba, nehézkesen levergődik a lépcsőn a sok csomaggal. Az arca fáradt, már nyoma sincs rajta az iménti vidámságnak.

*

A tizennyolc éves Pálinkás Ernő közelről nézegeti pattanásos arcát a tükörben. Az orra nagyon csúnya. Régen betörték, és rosszul forrt össze. Ki tudja hányadszor veszi tudomásul, hogy az arca örökre torz maradt. Mintha a képmásához szólna, úgy motyogja el monológját: – *A mai délelőttre beszéltem meg a randevút a harmadikos Köves Irénnel, akit már annyiszor megbámultam a szomszédos szakéközepiskola előtt. Tizenkettőkor a nagymedencénél, így állapotunk meg tegnap. Már indulnom kellene. E helyett várom az apámat. Korán kelt, hogy mielőtt a festők megérkeznek, legyen ideje megvenni a szegőlécet, és valamilyen olcsó tapétát is emlegetett, amiről tegnap elfeledkezett. Igazán jöhetne már! El fogok késni a randevúról. Itt dekkolok, ebben a lepusztult lakásban. Zuglói vagyok. Ez előkelőbben hangzik, mintha kőbányai, vagy józsefvárosi lakos lennék, pedig nem sokkal különb az élet itt sem. Lepusztult panelház a miénk. Süllyed az egész tömb, talán már életveszélyessé is vált csak ügyesen titkolták a lakók előtt. Hiába újítjuk fel ezt a kócerújt, egy szép napon, úgyis rázuhanunk az alattunk élőkere.*

Ernő hátralép, és munkához lát. Csavarhúzóval leszereli a tükröt a falról, és beviszi a nagyszobába. Óvatosan teszi el a papírdobozba, a többi használati tárgy mellé. A nagyszoba közepén barikád módjára tornyozták fel a bútorokat.

Utána csak ácsorog, mint akinek nincs jobb dolga. Egykedvűen bámulja a szoba közepére összehordott, nejlonnal letakart bútorokat, az Angol utcai panellakás ötödik emeletén, a festés-mázolást megelőző felfordulás kellős közepén.

Kimegy a konyhába, a mosogató mellett még ott hevernek a reggeli maradványai. Anya megint vajás-kolbászos kenyeret csinált, mielőtt elment dolgozni. Ernő a hűtő és a konyhakredenc kivételével már innen is mindent átcipelt a többi bútor mellé. Benyit az odúra emlékeztető kishálóba, ahol csak egy ócska bőrdőnd hever gazdátlanul.

A telefon még a helyén van az előszobában, csak az asztalkát húzták ki alóla. Felemeli a kagylót, hogy megtudakolja a pontos időt. Süket a készülék. Ekkor fordul a kulcs a zárban, hazajön Apa, akit az imént a villamoson láttunk.

– Még mindig nincs vonal? – kérdezi köszönés helyett. – Pedig már befizettem csekken a tartozást.

Ernő leguggol, hogy kihúzza a falból a csatlakozót.

– Hagyd csak a telefont a helyén! Hátha hívnak a központból, hogy minden rendben van. Azt ígérték, hétfővégre visszaadják a vonalat.

– Apa, miért kapcsolnak ki nálunk mindig valamit?

– Sok tartozásunk van.

– Nyár elején a kábeltévére való jogosultságot szüntették meg, mert kilenc hónapig nem fizettük a díjat. A közelmúltban az áramot kapcsolták ki egy hétre...

– De akkor anyád bement az önkormányzathoz, és adtak kompenzációt. Neki van igaza. Egyszer a tetőt viszik el a fejünk fölül. Egyik adósságból kilábalunk, máris benne vagyunk a következőben. Én vagyok az ökör, hogy hagytam magamat rábeszélni erre a festés-mázolásra.

– Megbántad?

A legyint.

– A vén gazember nincs itthon?

– Jamesz bácsi nem jött haza.

Apa nekítámaszkodik a konyhakredencnek, falni kezdi a reggeli maradékot, az üres kenyérhéjat, és a kolbász karikákat.

– Azt egyből gondoltam – mondja Apa teli szájjal.

– Szükség van rám itthon?

– Most, vagy hosszútávon?

– Az elkövetkezendő órákra gondolok. Elmehetek délutánig? Mire végeznek a festők, visszajövök és segítek takarítani. Megígérem.

Apa kinyitja a hűtőt, mintha a féltartós tejhez beszélne, úgy kérdezi.

– Mi olyan halaszthatatlanul sürgős?

– Találkozom a barátaimmal az uszodában. Kaptam kölcsön egy versenyző bérletet, még a belépő árát is megspórolnám. Tudod jól, megbízatsz bennem. Nem vagyok balhész típus.

Apa becsapja a hűtő ajtaját. Átkarolja, mint a birkózó, amikor fogást keres ellenfelén, de nem bírja megmozdítani.

– Inkább keresd meg a bácsikádat! Tegnap felvette a tizenkilencezer forintját, amit a választási kampány során megígérték a nyugdíjasoknak. Legjobbkor érkezett ez a pénz. Nagyon le vagyunk

égve. Anyád hiába kapott kölcsön húszezer forintot. Nem tudjuk kifizetni a festőket. Szükségünk van a Jamesz tizenkilencezer forintjára is.

Ernő csalódottan kérdezi: – Ebéd?

– Majd anyád hoz valamit este. Na menj szépen a dolgozdra! A festők bármelyik percben megérkezhetnek.

Ernő nagyon visszafogja magát, hogy ne vágja be az ajtót tiszta erőből a háta mögött. Morcosan ballag le az ötödikről.

*

Ketten tartózkodnak a sportiskola irodájában. (Nem ugyanarról a létesítményről van szó, melyet az első jelenetben láttunk.) Nagy a rendetlenség, dossziék és kopott sportfelszerelések egymás hegyén-hátán. Minden poros. Koszos törülközők lógnak a fogason. Csordás János erőteljes testalkatú, középkorú ökölvívóedző. Lehalkítja íróasztalán a rádiót. Jókora papírdobozt emel az asztalra. Ernő segít kibontani a csomagot. Vadonatúj piros bokszkesztyűk vannak benne.

– Két nappal ezelőtt látták a srácok a bácsikádat, a szemközti használatútelep előtt kártyázott.

– Jó, majd átnézek oda is.

– Piázik még az öreg?

– Elég rendesen.

– Ezek szerint nem sokat változott, mióta nem láttam. Na, gyere, menjünk át a szertárba!

Kilépnek a szűk irodából, sötét folyosón keresztül tágas edzőterembe jutnak. Hátralé a bordásfal előtt, keskeny padon egy izmos cigány fiú súlyozzik. Némán szenved. Pillantásra sem méltatja őket. A ring üresen áll. A mennyezetről homokzsákok lógnak. A délelőtti edzés már véget ért, éppen holtidő van. Az ablakokat nyitva hagyták, hogy a nehéz izzadságszagot kiszellőztessék.

Csordás kinyitja a szertár ajtaját, felkapcsolja a villanyt, és a szemközti polcról sebesen dobálni kezdi az ócska kesztyűket a padlóra.

– Mióta a bácsikád elment állandó kapkodás az életem. Ha nem engedtem piálni, nagyon jó intező volt.

– Tulajdonképpen miért balhéztatok össze?

Csordás talál egy szakadt medicinlabdát, kihajítja azt is a padlóra.

– Tavasszal, egyik verseny előtt, elhagyta a sportolók orvosi igazolásait. Mind a kilencet. Én voltam a hülye. Láttam rajta, hogy ivott, mégis rábíztam mindet. Ki gondolta volna, hogy rátölt még? Két nap múlva telefonon hívtak innen a sarki borozóból, hogy megtalálták egyik szék alatt az összes igazolást. Azóta megbántam, hogy ajtót mutattam neki.

– Te láttad őt bokszolni?

- Néha beállt edzésen egy-egy menetre valamelyik sráccal. Mérkőzni sohasem láttam. Amikor én elkezdtem, ő már abbahagyta.
- A szeme miatt vonult vissza?
- Neked nem mesélt erről?
- Ha kérdeztem, kitért a válasz elől.
- Tényleg megsérült a szeme, de állítólag nem azért hagyta abba a bunyót.
- Akkor miért?
- A haverjával piásan partiba dobott egy lányt bankett után a körvasútsornál. Az öreg zsványok szerint ócska ribanc volt az a nő. Az lehetett a baj, hogy nem fizettek neki, mert a nő nemi erőszak miatt feljelentést tett a rendőrségen. Jameszből ürgét csináltak, ő vitte el a balhét egyedül.
- Ki volt a másik?
- Már meghalt. Régi történet ez. Azt hittem ismered.
- Most hallottam először.
- Azért ne légy letörve! Jópofa ember a bácsikád.

Ernő mosolyog.

- Emlékszem egyszer családlátogatásra jött hozzánk az osztályfőnököm a szakközépiskolából. Jamesz bácsi készségesen felajánlotta, hogy leugrik kávéért és üdítőért. Három nap múlva jött haza.
- Tudom, nálunk aludt az irodában. Én beszéltem rá, hogy jobb ha hazamegy. Ne aggódj, ha feltűnik, hazaküldöm megint.
- Szerintem, visszajönne ide dolgozni, ha hívod.
- Végül is, ez a környezet jót tenne neki. A portás mesélte, Jamesz bácsi néha bejön, dumál a sráccal, ha nem vagyok itt.
- Majd ti ketten megbeszéltek mindent, jó? Nekem most mennem kell.
- Hová mész most?
- Megnézem a használtautó-telepen.

Csordás búcsút int Ernőnek és továbbbrámol. A fiú elindul a kijárat felé. Az egyik útjába akadó homokzsákokat alaposan megsorozza búcsúzóul. Mielőtt kilép az ajtón visszanéz. Hátral a cigányfiú lendületesen nyomja az ismétléseket a kétkezes súlyzóval.

*

A használtautó-telep mellett piros Zsiguli várakozik. A szúrós szemű kisfiú Sylvester Stallone portréját viseli trikóján és játékosan bokszolja az autókereskedő sörhasát. A szikrázó napfényben súlyos pecsétgyűrűk, és vastag nyakláncok csillognak, állandóan csörögnek a maroktelefonok. A piros Zsiguli csomagtartóján tiltott szerencsejátékot úznak. Itt a piros, hol a pirost játszanak.

Öten-hatan állnak az autó körül. Pálinkás Jamesz kitaposott edzőcipőt és kopott melegítőt visel. A haja már erősen ritkul, ezért mindig előre fésüli. Az orra akár a bohócé, aki vasárnaponként nevetésre készíti a gyerekeket a cirkuszban. Bal szeme alatt a régi forradás örökké emlékezteti egy meggondolatlan cselekedetére. Ezzel a szemével többet pislog. Néha asztmás rohama támad, a sok cigaretta az oka. Egy ezrest dob a csomagtartóra. A szája szegletében cigaretta lóg. Időnként kísértésbe esik, hogy rágyújtson, de a kiszámíthatatlanul rátörő asztmás roham mindig emlékezteti arra, hogy nem szabad dohányoznia. Csak ő vesz részt a játékban. A többiek szótlánul nézik, hogyan tippel.

– A középsőre! – jelenti ki Pálinkás Jamesz.

Az elhízott, fekete hajú férfi megfordítja a kártyát. Atlétatrikós társa köteg bankót vesz elő, s kifizeti Pálinkásnak a nyereményét. A vastag tokájú, boszorkányos ügyességgel keveri tovább a három lapot. Pálinkás újra tesz, de most veszít. Az új leosztásnál viszont megint nyer.

– Látják, hogy az úr szerencséje mennyire forgandó? – teszi fel költői kérdését az atlétatrikós. – Néha nyer, néha veszít. Tessék próbálja meg más is! Nincs ennél izgalmasabb szerencsejáték.

Pálinkás Jamesz játszik tovább, amit nyer azt mindig elveszíti.

A szúrós szemű kisfiú utat tör magának a felnőttek között.

– Rendőrök! – hadarja. – Ketten vannak! Most mentek be az éjjel-nappali közértbe.

Pálinkás Jamesz már feltette az ezresét. Az elhízott, fekete hajú férfi azonnal zsebre rakja a pénzt, a kártyákkal együtt. Villámgyorsan vágódik be a volán mögé. Addigra az atlétatrikóst mintha a föld nyelte volna el a szúrós szemű kisfiúval együtt. A sörhasú autókereskedő is jobbnak látja, ha gyorsan visszavonul irodájába.

Az elhízott, fekete hajú férfi rákapcsolja a gyújtást, indít és nagy gázt ad. A fehér murván kipörög a kerék. Pálinkás minden áron vissza akarja kapni utolsó ezresét. Hirtelen ötlettől vezérelve, ráhasal a motorház tetejére, de nem tud semmiben megkapaszkodni és a nagy lendület miatt leesik a túloldalon. Nem sokon múlik, hogy a Zsiguli elé zuhanjon. A gépkocsi nagy ívben fordul rá az Egressy útra.

Pálinkás Jamesz eszméletlenül fekszik a fehér murván, a szája sarkából vér szivárog.

*

Ernő fasírtos zsömlét akar venni a sportiskola melletti közértben. Észreveszi túloldalon, a használtautó-telepen az embergyűrűt, látja, hogy a járőrök is odamennek. Kíváncsi rá, mi történhetett. Meggyorsítja a lépteit. Mielőtt átmegy az úttesten, a sarokról még integet egy lánynak és a barátjának. Azok kiabálnak neki valamit, de a forgalom okozta hangzavarban semmit sem lehet érteni.

Mikor a csoportosuláshoz érkezik, nem hisz a szemének. Pálinkás Jamesz már magához tért, de még mindig a földön ül. Éppen válaszolgat a fiatalabb rendőrnek. A másik rádió adó-vevőn beszél valakivel.

– Jól vagy Jamesz bácsi? – kérdezi Ernő riadtan.

– Jól...jól...

Nem tudja folytatni, mert fuldoklani kezd a köhögéstől.

– Ismeri? – kérdezi a rendőr Ernőtől.

– A bácsikám. Egész nap őt kerestem a kerületben.

A rendőr a báméskodókhoz fordul: – Látta az autó rendszámát valaki? Milyen autó volt?

Nem kap választ senkitől. Pálinkás Jamesz tovább hazudozik, mint a vízfolyás. A többiek ráhagyják.

– Nem is tudom...talán Skoda... lehet, hogy Golf. Nem francia gyártmány volt, az biztos.

– Mennyi alkoholt fogyasztott? – érdeklődik a rendőr.

Pálinkás Jamesz kifordítja nadrágzsebének bélését, a körülötte állók ezért megmosolyogják.

– Akar feljelentést tenni?

– Dehogysis. Teszek az egészre, kutyabajom. Ez a gyerek majd hazavisz.

– Hol laknak?

– Az Angol utcában élünk.

– Biztos, hogy ne hívjunk mentőt?

Pálinkás Jamesz már viccelődik.

– Inkább hívjanak meg egy konyakra.

A rendőr talpra állítja Pálinkás Jameszt és az unokaöccse gondjaira bízva. Végigméri tetőtől talpig mindkettőjüket, azután folytatja járőr útját a társával, aki még mindig beszél a rádió adó-vevőn.

*

Ernőék lakásában két fiatal festő dolgozik. Feltűnően hasonlítanak egymásra, ikertestvérek lehetnek. Csak a hajuk színe különbözteti meg őket. Pecsétes farmert és atlétát viselnek. A szőke hajú a tapétavágó asztalnál végzi a dolgát, a vörös hajú ragasztót kever egy sárga vödörben. Apa kivesz a hűtőszekrényből két üveg sört és kibontja. Ügyetlen volt, mert kifut a hab az üvegből. A szőke hajú festő hirtelen mozdulatot tesz, el akarja kapni az asztról leguruló hengert. Nem sikerül. Ráadásul kibillent a – tőle karnyújtásnyira hagyott – létrát egyensúlyából. A létra eldől.

– Na ezért nem szabad inni, mert mindig ez a vége – szólal meg a szőke festő.

Apa beviszi a szobába a két sört, és a festőknek adja.

– Egészségükre!

– Régóta élnek itt? – kérdezi Apától a vörös festő.

– Már elég régen. Eredetileg a bátyám volt a főbérlő. Mi a Boráros térről költöztünk ide, amikor a rendszerváltáskor felajánlották megvételre a lakást. A bátyám nem tudta egyedül kifizetni, nekünk pedig nem futotta önálló otthonra. Közös kiizzadtuk a vételárat.

A szőke festő körül néz.

– Jó régen volt itt festés.

Apa bólint.

– Mikorra fejezik be a munkát?

– Két-három hét múlva készen leszünk a lakással.

– Nehogy elhiggye! Holnap letesszük a meszelőt.

Apa gondterhelten érdeklődik: – Ráér, ha holnap fizetem ki magukat?

Egyszerre felelnek, majd isznak.

– Az mindegy, csak fizessen!

Apa kimegy konyhába, és tűnődve nézi a hűtőszekrényt.

*

A sarki borozóból kihallatszik a játékgépek által okozott hangzavar. A szomszédos kapubejárónál álldogál Ernő és a bácsikája. A fiú kezében félig teli sörösüveget tart. Pálinkás Jamesznél töményital van. A szemközti járdán egy hajléktalan rendezgeti taligáján a sok ócskaságot. Hangosan átkozódik, mert egy rozsdás vascső csörömpölve elgurult. Nehézkesen utána megy. Fogja a csövet és kötéllel ráerősíti a taligára. A hajléktalan bátortalanul megszólítja Ernőüket:

– Nincs egy cigarettájuk?

Pálinkás Jamesz odahívja és ad egy szálát a sajátjából. A hajléktalan biccent és elmegy.

Pálinkás Jamesz az utolsó kortyig lenyeli a töményitalt, azután elkéri Ernőtől a sört, s egyszerre kiüssza azt is.

– Szóval majdnem a tepsibe küldött az a rohadék.

– Felejtsd el őket! – javasolja Ernő.

– Azon vagyok. Na, ihatunk még egyet?

Ernő a fejét rázza.

– Apa azért küldött, hogy keresselek meg. Elfogyott a pénzünk, szükségünk van a tizenkilencezer forintra, amit tegnap felvettél.

Pálinkás Jamesz előveszi az utolsó szál cigarettáját, de nem tudja meggyújtani, mert újból fuldoklani kezd a köhögéstől. Akar valamit mondani, de a köhögés annyira rázza, hogy nem tud megszólalni azonnal.

*

A panelház előtt középkorú asszony, Ernő anyja keresgéli kulcsát a táskájában. A lábához támasztott bevásárlószatyor szép lassan eldől, tartalma – zöldség, tej és péksütemény – egy része kiborul a járdára. A házmester belülről kinyitja a kapuajtót. Galambősz, kissé pocakos, golyófejű, melegítőalsóját nadrágtartóval hordja.

– Semmi baj, Icuka! Segítetek!

– Köszönöm, Béla bácsi.

Együtt rakosgatnak vissza mindent a szatyorba. Közben a házmester egyik lábával tartja a kapuajtót, hogy ne tudjon becsukódni. Testhelyzete miatt kissé idétlenül mozog.

– Icuka! Maguk megkapták már a tizenkilencezer forintot?

– Majd megkérdezem, Béla bácsi

– Az jár a Jamesznak is, mint minden nyugdíjasnak. A postás hozza.

– Ha jár, akkor megkapja.

– Remélem.

Anya belép a kapun. A lépcsőház nagyon elhanyagolt. A kőburkolat ragad a kosztól, a feljárón, a bordó linóleum tele van fekete csíkokkal. A falra szerelt levélszekrények némelyikéről letépték a fedelet. Anya megáll a lift előtt, erőteljesen nyomkodja a hívógombot, de hiába.

– Nem működik – figyelmezteti a házmester. – Mára ígérte a szerelő, hogy jön. Eddig nem jött.

Anya nagyot sóhajt, és elindul felfelé a lépcsőn. A házmester kulcsával kinyitja a levélszekrényét, majd dühösen visszacsapja a fedelet.

– Még arra se képesek, hogy a nevüket kiírják a levélszekrényre – dünnyögi a házmester. – A postás emlékezetből dobálja be a leveleket.

*

Ernő és Pálincás Jamesz az egyik padon ülnek. A kőasztalnál ketten sakkoznak, többen figyelik őket. A háttérben óvodások kergetik egymást. Nagy a hangzavar. Pálincás Jamesz feláll, hogy közelebb menjen a sakkozókhoz. Már kicsit bizonytalanul mozog. Ernő megfogja a karját, az arcán látszik, mennyire ideges.

– Hiába rángatsz! – mérgelődik Pálincás Jamesz. – Hidd el, hogy nincs már meg az a pénz.

– Hülyének nézel engem?

– Tegnap találkoztam a postással, éppen a lottózóba indultam.

– És? Az egész pénzt fogadásra költötted?

– Csak a kisebbik hányadát. A többit sajnos ellopták, mialatt részegen aludtam a padon. Könnyen jött, könnyen ment – Pálincás Jamesz belerúg egy kiürült konzervdobozba. Néz maga elé, bámulja a semmit. – Minek él az, aki mindig elrontja az életét?

– Egy balhé miatt nem siklik ki örökre az ember élete.

- Nehogy elkezdj bölcsekedni, mintha az anyádat hallanám!
- Nem gondolod, hogy ideje lenne tiszta vizet önteni a pohárba?
- Nem értem! Miről beszélsz?
- Körvasútsor... nemi erőszak...
- Megkértem az öcsémet, hogy erről sohase beszéljen neked.
- Nem tőle tudom. Jártam a Csordás Jánosnál délelőtt.
- Mit kerestél te a sportiskolában? Azt hittem, elkerülsz még a környékét is, mióta az orrodát betörték.

Ernő ingerülten mondja: – Téged kerestelek!

- Megtaláltál. De ez nem jogosít fel arra, hogy számon kérd rajtam a múltamat! Nem tartozik rád!
- Ernő felugrik a padról, és dühösen rátámad a bácsikájára. Megragadja a vállainál, és rázni kezdi az öreget.

- Igen? És akkor mihez van jogom? Ahhoz, hogy minden másnap támogassalak hazáig? Hogy elviseljem, hogyan röhögnek rajtam a srácok az utcában? Hogy a lányok úgy gúnyoljanak: „*Nézzeitek, ott jön a Hajléktalan Jamesz Csicskása!*” Elegem van ebből a szar életből! Most már tudni akarom, miért lettél ilyen ember! Hátha akkor rájövök arra, miért büntet veled a sors. Érted? Tudni akarom! És ha kell, addig verem a fejed a padhoz, míg ki nem nyögöd, hogyan kerültél be a zsákutcába!

Pálinkás Jamesz megrökönyödve nézi unokaöccsét, majd fuldoklani kezd. Ernő elengedi Jamesz vállait, mindketten leülnek. Ernő arcát két tenyerébe temeti.

- Mindig ilyen vagány fiú gyereket szerettem volna, mint te vagy. Irigylem az öcsémet.

- Köszönöm szépen! Sokra megyek veled!

Pálinkás Jamesz egészen halkán szólal meg: –Egyszer még sokkal többre viszed, mint mi az öcsémmel. A testvérem és én utáljuk egymást.

Ernő bólogat: – Erre magamtól is rájöttem.

- Szánalomra méltó fekete báránként kezel azóta, hogy elítéltek nemi erőszak miatt –dünnyögi Pálinkás Jamesz, szinte alig érteni, mit mond. – A Csordás egyébként jobban tenné ha befogná a száját. Az unokabátyja nézte ki azt a nőt. Ugyanabban a klubban bokszoltunk. Sokkal jobb ökölvívó volt nálam. A szakosztályvezető elvtárs arra kért, hogy legyek tekintettel a válogatott sportolók érdekeire. Olimpiára készültek, a botrány a legrosszabbkor érte volna őket. Én a sérült szemem miatt, úgysem vihettem sokra. Fiatalon sokat verekedtem... a szemem is akkoriban sérült meg. A vágás nyomát a mai napig viselem. Miután az a nő feljelentést tett, engedtem magam meggyőzni. Azt hittem, tényleg az a legokosabb, ha magamra vállalom mindent. Sok választásom

nem volt, sportolóként úgysem vettek számításba. Azt szerettem volna elérni, hogy emberszámba vegyenek. Érezni, hogy szükségük van rám.

Pálincás Jamesz hangja megcsuklik. Szünetet tart, hogy megemberelje magát, Ernő átkarolja.

– Megérte?

– Felfüggesztett büntetést kaptam. A klub segéd munkásként alkalmazott, de nem kellett melóznom sokat, többnyire az edzőteremben lógtam. Segítettem iskolázni, tanítottam a fiatalokat, dumáltam, hangulatot csináltam. Évekkel később intéző lettem a Csordás mellett.

Ernő leveszi a karját Pálincás Jameszről.

– Haragszol rájuk?

– Csak magamra. Senki másra.

– Haragban vagy önmagaddal? Ezért piálsz? Ezért játszol? Ezért hazudozol reggeltől estig?

– A sok linkség jött magától, egyik a másik után, a tétlenség mindig bajba sodort. Eleinte még tartottam magam, azután fokozatosan elzüllöttem. Velem soha semmi fontos nem történt ebben a bűdös életben, azonkívül, hogy valaki meghívott egy italra, vagy cigarettára. Rengeteg kurvám volt, szerelmem egyetlenegy sem. Tudod, ha sokáig nézel az örvénybe, az örvény visszanéz rád.

– Ezt olvastad?

– Megtapasztaltam – mondja Pálincás Jamesz, majd halkán fütyülni kezdi kedvenc nótáját.

– Mindent jóvá lehet tenni valahogyan.

Pálincás Jamesz befejezi a fütyülést: – Tizenkilencezer forinttal?

– A pénz nem minden. A te életedben megrekedtek, megálltak, rohadni kezdtek a dolgok, de ez nem tarthat örökké. Szedd össze magad! Segíték! Megvédelek önmagadtól.

Pálincás Jamesz nevet: – Te? Hogyan?

– Majd útközben elmondom. Lassan indulni kéne. Apa szétveri a fejemet.

– Dehogyan veri. Jól ismerem az öcsémet.

– Mit mondunk majd neki?

– Majd kivágjuk valahogy magunkat. Na gyere! Iszunk egyet a nagy ijedtségre. Majd mesélsz nekem arról a lányról, aki hiába várt rád az uszodában.

– Erről honnét tudsz?

– Néha beszélés álmodban.

– Tényleg?

Pálincás Jamesz átkarolja unokaöccsét és elindulnak a közeli éjjel-nappali üzlet irányába. Az öreg közben végig énekel:

*„Egy más mellett megyünk, mint két kivert kutya,
mért bántak így velünk, egyikünk se tudja.*

*Ne könnyezzz jó pajtás, menjünk csak előre,
Majd csak megpihenünk, künn a temetőbe”*

Egy kontyos néni figyelni őket, halkán dúdolja ő is a régi nótát, azután nekilát, hogy újságpapírral összeszedje az ürüléket, amit a korcs kutyája imént hagyott maga mögött.

*

A festők mára végeztek a munkával. Holnap folytatják. Ernő anyja az ablak előtt áll. Az utcát kémleli. Arca nagyon ráncos, régóta nem festi magát. Már átöltözött, gyűrött nadrág és szürke trikó van rajta. Apa mezítláb, alsónadrágban és lyukas pólóban ül a tapétavágó asztalnál. Csomagolópapírból eszi a felvágottat. Kiflit harap hozzá, néha ujjnyi vastagon keni a vaját a péksüteményre.

– Már régen itthon kellene lenniük! – sóhajtozik Anya.

– Minek aggódsz annyira? – kérdezi Apa teli szájjal. – Tudod jól, hogy a bátyámat megtalálni nem egyszerű feladat.

– Néha nagyon a terhünkre van a testvéred.

Apa kijavítja.

– Nem csak néha, mindig... Iszik, kártyázik, dohányzik, de a nőket hál istennek már csak nézegeti... Mindegy, akkor sem rakhatom ki az utcára... A bátyám...

A lépcsőházból asztmatikus köhögés hallatszik. Anya szeme felcsillan, megismeri Pálinkás Jamesz jellegzetes köhögését. Mindketten az előszoba irányába néznek. Kinyílik az ajtó, Pálinkás Jamesz és Ernő feltűnő jókedvvel lép be a lakásba.

– Jó estét kívánok – köszön Apa.

– Képzeljétek Jamesz bácsi visszamegy dolgozni a sportiskolába –jelenti ki lelkesen Ernő. – Intéző lesz az ökölvívó szakosztálynál.

Pálinkás Jamesz minden erejét összeszedi, hogy egyensúlyát visszanyerje, feltűnően dülöngél.

– Végre hazataláltatok – mondja Anya.

Apa feláll az asztaltól.

– A pénzt felvettétek?

Pálinkás Jamesz imbolyogva előrelép.

– Kérlek menjünk át a másik szobába! – kéri az öccsétől. – Szeretnék veled szót váltani!

– Tudom Jamesz, hogy az a tizenkilencezer téged illet meg. Nézz körül! Te is itt laksz, meglátod jobban érzed majd magad a tiszta otthonban. Nem örökbe kérem azt a pénzt. Csak kölcsön.

Legkésőbb karácsonyig visszkapod. Az fiksz.

Pálinkás Jamesz nekidől az ajtófélfának.

– Tudod, a helyzet az...

Apa megértően bólint, mielőtt átveszi a szót: – ... a helyzet az, kicsit felöntöttetek a garatra. Nem haragszom érte.

Ernő eddig csak szótlánul figyelte a fejleményeket az előszobából. Most közbeszól.

– Elveszett a pénz.

– Elveszítettétek?

Pálinkás Jamesz rázza fejét.

– Nem mi vesztettük el. Én vesztettem el.

Apa már nevet kínjában: – Na ne hazudozzatok nekem! Egy délután nem lehet elinni tizenkilencezer forintot! Hová tettétek?

– Tényleg nincs meg sehol. Holnapra szerzek lóvét, csak ne idegeskedj!

Anya kétségbeesve csapja össze a két tenyerét.

– Egyszer a tetőt viszik el a fejünk fölül! – aggódik Anya. – Nem szégyelled magad, Jamesz? A fiamat bezzeg volt eszed leitatni.

Apa nem jut szóhoz. Még mindig nem hiszi el, amit az imént hallott. A feje egyre vörösebb a dühtől.

– Jamesz, most fogod a cuccodat és eltakarodsz a lakásunkból! – adja ki az utasítást Anya.

– Anya! – szól rá Ernő. – Ehhez nincsen jogod!

Pálinkás Jamesz úgy mosolyog, mint aki együgyű.

– Hova menjek?

– Ica! – figyelmezteti Apa. – Ne kezd megint a szokásos cirkuszt! Látod, hogy részeg mind a kettő!

– Nem érdekel! – utasítja el Anya.

Anya erőteljesen lökdösni kezdi Pálinkás Jameszt kifelé a konyhából: – Na szedd a lábad, te vén idióta!

Apa közéjük áll: – Mondom, hogy ne csináld a cirkuszt!

Pálinkás Jamesz bizonytalanul indul Ernővel közös szobája felé a bőröndjéért. Apa visszafordul, és szótlánul néz. Anya átöleli Ernőt.

– Kisfiam, hogy tehetél ilyet velünk?

– Anya! Ne viselkedj így! Neki segítségre van szüksége.

– Az ilyen emberen nem lehet segíteni.

– Ezt majd máskor megbeszéljük, jó!?

Ebben a pillanatban Pálinkás Jamesz elvágódik a fóliával letakart parkettán. A falak szinte beleremegnek, akkorát zuhan. Mindenki utánasiet. Eszméletlenül fekszik Ernővel közös szobájában, meg sem mozdul.

Apa ingerülten szól rá: – Jól van Jamesz, ne tettesd magad hullának! Te nyertél, ma éjszakára még maradhatsz. Aztán reggel tiszta fejjel megbeszélünk mindent.

– Hátha addigra a pénz is előkerül – bizakodik Anya.

Ernő Pálinkás Jamesz fölé hajol.

– Reggel megyünk a Csordáshoz megbeszélni az állást. Figyelsz rám Jamesz bácsi?

Megrázza Pálinkás Jameszt, aki nem hajlandó mozdulni. Apa is fölé hajol.

– Na ne szórakozz, te vén hülye! Mondtam, hogy nincs harag! Kelj már fel!

Ernő megnézi Pálinkás Jamesz pulzusát. Riadtan tekint az apjára.

Apa letérdel és egy mozdulattal lerántja a cipzárt Pálinkás Jamesz melegítőjén.

– Tényleg rosszul van! Fektesd le valahova! Ernő, hozd át az egyik matracot!

Ernő siet a másik szobába. Feltépi a nejlont és kirángat egy matracot a bútor barikád alól.

Visszafelé, sietségében feldönti az egyik – helyéről lekasztott – ajtót. A berámázott üveg csörömpölve törik szanaszét. Anya remeg az idegességtől. Apa és Ernő óvatosan átemelik a matraca az ájult Pálinkás Jameszt.

– Nehezen lélegzik. Mennyit ivott?

– Öt üveg sört, és töményt is.

– Hamarosan rendbe jön. Nem kell aggódni. Ez csak a töménytől van. Az mindig taccsra teszi őt.

Anya elővesz egy plédet, azzal takarják be.

– Behozom a lavórt is, ha másnaposan magához tér, mindig hányingere van.

Egyedül hagyják Pálinkás Jameszt és halkán becsukják az ajtót maguk mögött.

*

Anya felmosóronggyal a kezében tisztogatja a radiátort. Apa az üres szemetesvödröt béleli ki új nejlon zsákkal. Ernő vizet enged Pálinkás Jamesz poharába és elindul a szoba felé.

A homályos szoba közepén mozdulatlanul fekszik Pálinkás Jamesz. A szája nyitva, olyan, mint aki éppen segítségért készül kiáltani. Élettelen szemeivel a puszta falat bámulja. Teste összegörnyedt. Jobb kezében gyűrött szelvényeket szorongat. A lottózókban árulnak ilyeneket.

– Meghalt! – ordítja Ernő.

A szülők szinte egymást lökik félre az útból a szűk előszobában Anya sikoltozni kezd. Még akkor sem hagyja abba, amikor a szomszédok ököllel verni kezdik a falat.

(2002)